

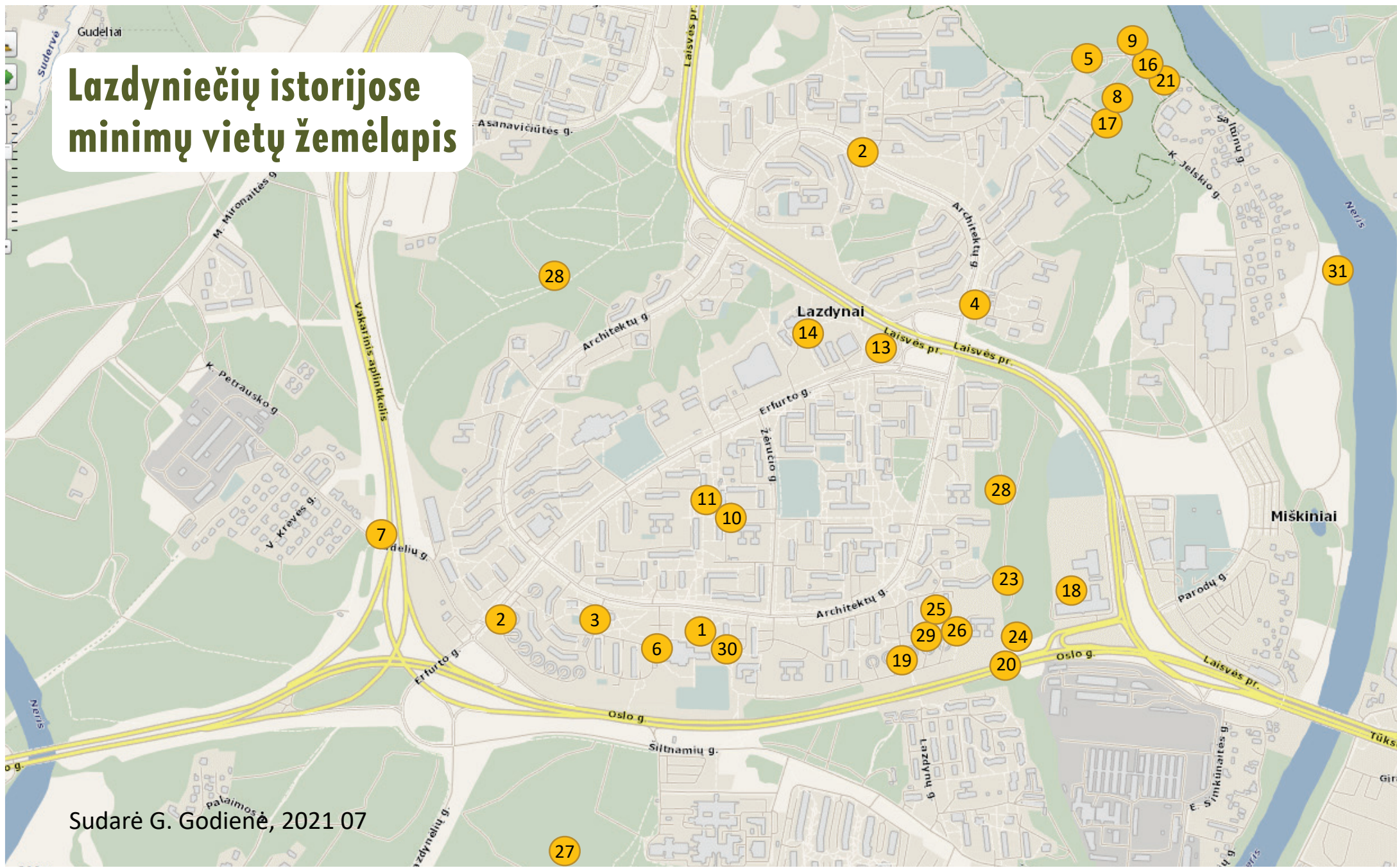
**LAZDYNŲ VIETOS DVASIA –
ISTORIJOS
APIE GAMTĄ**

*Leidiny s kirtas
Europos kraštovaizdžio konvencijos
ratifikavimo Lietuvoje 20-mečiui*

2021

Lazdyniečių istorijose minimų vietų žemėlapis

Sudarė G. Godienė, 2021 07

Gamtiniai Lazdynų objektai ir vietos Vilniuje, minimos šioje knygoje pateikiamose lazdyniečių istorijose. Istorijos Nr. 12, 15, 32, 33 negali būti lokalizuojamos, todėl nežymimos.

Pagrindas © UAB Hnit-Baltic, 2021, www.maps.lt

Leidinio sudarytoja *dr. Giedrė Godienė*

Redaktorė *Anželika Vėžienė*

Tekstus įgarsino *Birutė Balickaitė*

Maketuotoja *Dovilė Kuliešienė*

Titulinio puslapio nuotrauka:

Saulėtekis nuo Plikakalnio atodangos, 2021 m., *aut. dr. Giedrė Godienė*

Įžanginio žodžio nuotraukos iš asmeninio archyvo

El. leidinio parengimą finansavo

Šį leidinį draudžiama pakartotinai išleisti ar versti į kitas kalbas be leidinio sumanytojos – Lazdynų „Ryto“ bendruomenės – sutikimo.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno

Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-96179-2-3

© Lazdynų „Ryto“ bendruomenė, 2021

TURINYS

Lazdyniečių istorijose minimų vietų žemėlapis	2
Įžanginis žodis	7
1. Ažuolynas prie Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijos..... <i>Pasakotojos – Lolita Jarackaitė ir Irena Geleževičienė</i>	13
2. Vytauto Edmundo Čekanausko ažuolas..... <i>Pasakotojas – Bronius Saltanavičius</i>	16
3. Pasaka „MEILĖ AR NEMEILĖ? AŽUOLAS“..... <i>Autorė – poetė Elena Skirelienė</i>	18
4. Kodėl viešojo transporto stotelė gavo „Ažuolo“ vardą?..... <i>Pasakotoja – Dangira Mikalauskaitė</i>	20
5. Lazdynus puošia augalai arba Pušynas, kur mokiau skraidyti savo balandį..... <i>Pasakotoja – Nijolė Šulcaitė</i>	21
6. Šaltinėlis Darbų kabinete	24
<i>Pasakotoja – Lolita Jarackaitė</i>	
7. Pliužas Gudelių kalne..... <i>Pasakotojos – Felicija Grambienė ir Giedrė Godienė</i>	25
8. Rogučių trasa apkasuose..... <i>Pasakotoja – Dangira Mikalauskaitė</i>	27
9. Pasivaikščiavimai tarp lįjimų..... <i>Autorė – Aušrinė Balkaitytė</i>	28
10. Kaštonų adagio..... <i>Autorė – Aušrinė Balkaitytė</i>	30
11. Koks rūkas! Gluosnis	31
<i>Autorė – Aušrinė Balkaitytė</i>	
12. Apie pasivaikščiavimus	32
<i>Autorė – Aušrinė Balkaitytė</i>	
Algio Strelčiūno prisiminimai apie Lazdynus	34
13. Eugenijos Šimkūnaitės jamžinimas	36
14. Ilgai lauktos Šv. Jono Bosko bažnyčios statybos	38
15. Apie talkas	39
16. Plikakalnio apžvalgos aikštelė	41
17. Ažuolai šimtamečiams lazdyniečiams.....	42

Eleonoros Kasperūnienės laimingos vaikystės rajonas.....	44
18. „Čigonų“ pieva.....	46
19. Vamzdis po Oslo gatve.....	48
21. Plikakalnis.....	49
22. Architektų gatvės dviračiai.....	51
23. Miškingas šlaitas šalia namų (oficialiai – „Draugystės parkas“).....	52
24. „Pasaulio kraštas“.....	53
25. Laiptuoti namai ir kiemai.....	54
26. Kamuolinis žaibas.....	56
27. Bukčių miškai.....	56
28. Nesaugios vietos.....	57
29. Šikšnosparniai po kaštonais.....	58
30. Takas palei qžuolyną.....	58
31. Neries pakrantės.....	60
32. Miškelis.....	62
<i>Autorė Ūla iš Vilniaus „Ąžuolyno“ progimnazijos 7 d klasės</i>	
33. Kas padaro vietą vieta?.....	63
<i>Autorius – Gytis Oržikauskas</i>	
Lazdyniečių istorijose minimų vietų žemėlapis.....	66

Dar daugiau įdomybių apie Lazdynus rasite mūsų [f](#) puslapyje:

Visos knygoje esančios istorijos įgarsintos ir įrašytos mūsų [YouTube](#) kanale:

IŽANGINIS ŽODIS

2019 m. rugsėjį Lazdynų gyvenamasis rajonas minėjo penkiasdešimtmetį. Tai ne pirmasis ir ne didžiausias, bet žymiausias Lietuvoje masinės statybos gyvenamasis rajonas, liudijantis jį projektavusių architektų pastangas pabrėžti savitą gamtinį vietovės charakterį ir sukurti harmoningai su reljefu ir miškais „bendraujantį“ urbanistinį kompleksą. Iškilumoje, miškingo Neries klonio stačių terasų laiptuose, šalia erozinio Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio kalvyno tipiniai pastatai Lazdynuose buvo komponuojami ir pritaikomi taip, kad išryškintų gamtinį pamatą, tūkstančiams žmonių suteikiant erdvaus ir įvairaus žalumo pojūtį. Buvo ne tik išsaugoti miškų intarpai, senųjų sodybų želdiniai ir pavieniai medžiai: profesionalių kraštovaizdžio architektų sprendimu atsirado nauji elementai – gatvių ir baltų mūrų kiemų erdves atgaivino gamtiškų spalvų, formų gausa.

Senbuvų nuomos apie Lazdynus tyrė prof. habil. dr. J. Vanagas, dr. V. Janušauskaitė ir kiti pažymi, kad 1970–aisiais daugumai naujakurių buvo patrauklus tuomet modernus, šalia miškų, upės esantis gyvenamasis rajonas. Ilgainiui, nors namai

ir seno, vietas nuspalvino žmonių gyvenimiškos istorijos, jų pačių ir kaimynų įdedamas darbas puoselėjant savo aplinką ir ją džiaugiantis. Suaugus kiemų ir gatvių želdiniams pakito erdvių mastelis, tapo jaukiau.

Palaiptu tvirtėjo žmonės ir kraštovaizdį rišantys saitai – gamtiniai objektai, vietas tapo ir išlieka svarbi ir pačių Lazdynų įvaizdžio, bendruomenių telkimosi ir lazdyniečių ne tik kasdienybės, bendravimo, sveikatimosi, bet ir gilesnės jų tapatybės dalis, kūrybos inspiracija, *genius loci* pagrindas.

Stiprindama visuomenės žinias ir kartu pasididžiavimą savo rajonu, Lazdynų „Ryto“ bendruomenė nuolat kaupia informaciją apie Lazdynų istoriją ir geografiją. 2019 m. bendruomenė organizavo forumą-diskusiją „Lazdynų praeities istorijos

ir ateities vizijos“, kur buvo pristatytas skulptoriaus prof. G. Karaliaus asmeninis „Ryto“ skulptūros eskizų ir sukūrimo ikonografijos archyvas, su paveldosaugininkais, istorikais, sociologais, architektais ir kitų sričių specialistais aptarti Lazdynų autentiškumo išsaugojimo klausimai. Šio renginio medžiagos pagrindu 2020 m. pasirodė leidinys „Viskam savas laikas“, skirtas Lazdynų 50-mečiui ir „Ryto“ skulptūros 45-mečiui paminėti (<https://www.vcb.lt/wp-content/uploads/2020/11/Viskam-savas-laikas-1.pdf>).

2020 m. pabaigoje Lazdynų „Ryto“ bendruomenės iniciatyva pradėjo veikti Pažintinio turizmo platforma „Atrask Lazdynus“, kurioje pristatomi 4 miesto istoriko Alberto Kazlausko ir 2 geografės dr. Giedrės Godienės parengti vietinio turizmo maršrutai, supažindinantys su rajono architektūra ir qžuolais.

Per 50 metų Lazdynai subrendo: juos apjuosė Oslo gatvė ir Vakarinis aplinkkelis, atsirado ligoninė, iškilo bažnyčia, pastatytas ir nugriautas plaukimo baseinas, vystosi Lietuvos parodų ir kongresų centras LI-TEXPO ir jo apylinkės, urbanizavosi Bukčiai, Lazdynėliai, išdygo Gudelių kvartalas. Išnyko dauguma smulkių vandens telkinių (kūdrų, šaltinių).

Valstybinis Karoliniškių kraštovaizdžio draustinis sulaukė ne vienos tal-
kos ir bent dviejų rekreacinės infrastruktūros projektų. Kultūros paveldo vietovės statusas prisideda prie to, kad svarbiausios Lazdynų gatvės, užstatymas keičiasi palyginti nedaug, bet labai pasikeitė, suaugo medžiai, suvešėjo krūmai, kiti augalai. Kinta ir čia gyvenantys žmonės, jų gyvensena, įpročiai, pomėgiai, poreikiai – per tą laiką užaugo ir savo indėlių atnešė bene dvi, o gal ir trys kartos... Paveldėjome ne tik vietos urbanistinę struktūrą, bet ir perėmėme kai ką nematerialaus – vietos dvasių, kuri atsiskleidžia per vietai būdingus kasdieninius naratyvus, požiūrius, menines inspiracijas, bendrą rajono įvaizdį. Nebelikus senojo Lazdynų kaimo žmonių, palengva mažėjant tų, kurie atsikraustė į Lazdynus vos juos pastačius ir pragyveno čia didžiąją savo gyvenimo dalį, net ir modernistiniame rajone svarbu išsaugoti laiko ženklus ir žmonių ryšį su vieta menančias istorijas – *genius loci*, saugančių kraštovaizdžio prasmes.

Kraštovaizdis yra daugiasluoksnė mūsų erdvinė realybė konkrečiame laiko juostos taške, kurią gamta ir žmogus kuria vienu metu... ir visur. Tam tikrose vietose jis, ar atskiri jo elementai, objektai mums kelia susižavėjimą, liūdesį, pyktį, domina arba palieka abejingus. Nors kiekvienas vis kitą pastebime ir asmeniškai esame vietovės kūrėjai, tačiau kūrinys yra bendras, visų. Apie savo gyvenamą erdvę visi kalba skirtingai, bet nėra nei vieno, kuris neturėtų su ja savito santykio, nes mes patys esame kraštovaizdžio dalis.

Mūsų leidinio istorijos liudija – Lazdunuose kraštovaizdis yra labai svarbi gyvenimo kokybės ingredientė. Šį suvokimą, ryšį su vieta konstruoja patirtis, žinios, vertybės, kultūra, ekonomika, politika... ir net viešoji nuomonė. Pasirašant Europos kraštovaizdžio konvenciją šalis pabrėžė, kad kraštovaizdžio ir konkrečios vietovės suvokimas ir žmonių santykis su vieta yra labai svarbūs tvariai jos ateičiai. Šis – jau antrasis – Lazdynų „Ryto“ bendruomenės inicijuotas leidinys dienos šviesą išvys artėjant būtent Europos kraštovaizdžio konvencijos ratifikavimo Lietuvoje 20-mečiui.

Leidinį sudaro virš 30 istorijų, kuriomis dalijasi 14 į Lazdynų „Ryto“ bendruomenės kvietimą atsiliepusių pateikėjų. Ypač tankus Eleonoros

Kasperūnienės, Algio Strelčiūno atsiminimų tinklas. Per 2020–2021 m. COVID-19 pandemiją gamta tapo dar svarbesnė Aušrinės Balkaitytės gyvenime ir įkvėpė sukurti meninių tekstų seriją. Į rinkinį įtrauktas ir septintokės Ūlos rajono jubiliejaus proga surengto Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijos projekto metu sukurtas darbas.

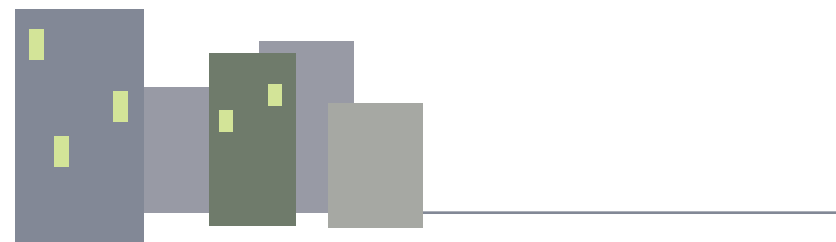
Konkrečios, aiškios minimos vietos sunumeruotos ir pateikiamos žemėlapyje, o kitos, bendros mintys, kurių negalima fiksuoti geografiškai, lieka tekste. Nors kraštovaizdį sudaro ir gamtos, ir žmogaus sukurti dariniai, šiame rinkinyje norime akcentuoti gamtinius, iki šiol mažiau dėmesio sulaukiančius objektus, elementus, sistemas. Rasite tekstų apie medžius, giraites, miškus, pievas, šlaitus, terasas, kalnelius, raguvynus, upę, šaltinį, kūdras, balandį ir šikšnosparnius, rūką ir lietų, žaidimus, pasivaikščiojimus, talkas. Tai lazdyniečių asmeninių patirčių, išgyvenimų, įspūdžių, įžvalgų ir kūrinių kaleidoskopas, atspindintis pasakotojų jausmus ir santykį su gyvenamosios vietos gamta. Daugiausiai žodinės istorijos buvo atpasakotos cituojant autentiškus pateikėjų liudijimus, tikrinant faktus (datas, vietas), kai kur – papildant moksliniais faktais. Originalūs yra A. Balkaitytės, E. Skirelienės, Ūlos meniniai tekstai, minimaliai redaguotas G. Oržikausko pasakojimas ir A. Strelčiūno atsiminimai. Pateikėjams sutinkant, nurodoma ne tik objektų, bet ir jų dabar / anksčiau gyvenama vieta, nes tai padeda suprasti, kaip ir kur tokie įspūdžiai yra gimę.

Kai kurios istorijos nutinka ir šiandien, o kai kurioms jau 10, 20 ar net 50 metų. Kiekvienas ir visi drauge šie paliudijimai konstruoja ir perkonstruoja Lazdynus, tarsi nesibaigiančios dėlionės dalis. Persipindami vieni su kitais, jie vienas kitą papildo, atneša naujų požiūrių. Pasakojimai saugo, turtina, gaivina ir perduoda atmintį. Kurdami vietas ir vietovardžius, jie ženklina vietovę prasmėmis, audžia unikalų informacinį lauką. Tikrai nemažai įdomių minčių, prisiminių liko „už brūkšnio“ – dar „kristalizuojasi“, lipdosi. Neabejojame, jog tai tik proceso pradžia ir dar daug neįtikėtinų istorijų laukia, kol bus prisimintos, papasakotos, o gal – užrašytos, rastos trūkstamos jų šukės. Ateityje prie šios pynės turėtų prisiliesti nutikimai tų, kurie turi su rajonu profesionalių sąsajų – čia dirba su gamtine aplinka, tiria, veda mokymus, ekskursijas ir pan.

Daug istorijų yra jau bendrinės, visų – kad ir saulėtekio ant Plikakalnio sutikuvės – kurios yra nutikusios daugumai mūsų... Pažvelgę į mūsų gyvenamąjį rajoną kitų akimis, šiuose tekstuose gal atrasite ir daugiau bendrumo, dalį savęs... O gal tai paskatins pasidalinti savo istorija?

Leidinio sumanytojos kviečia sužinoti daugiau apie artimiausias Jums vietas, apmąstyti, ką mums reiškia gamtinė aplinka, kokį ryšį su ja jaučiame ir mezgame, kokią įtaką tai daro mūsų gyvenimui, vertybėms. Nuoširdžiausiai dėkodami pasakotojams už parodytą išskirtinę pagarbą Lazdynams ir atvirumą, galimybę pažinti juos pačius, tiesiame savitą takelį, kaip puoselėti atmintį ir kitaip, atidžiau „skaityti“ mūsų kraštovaizdį.

Leidinio sudarytoja dr. Giedrė Godienė ir
Lazdynų „Ryto“ bendruomenės pirmininkė Anželika Vėžienė

LAZDYNAI

Eduardas Pašakinskas

*Kur Nerį puošia kalvos ir pušynai
Kur akį traukia sodri žaluma
Ten skleidžia grožio spindulius Lazdynai –
Gamta beribio džiaugsmo sklindina!*

*Namai ir pušys, draugiškai sukibę,
Terasom kyla į žalias kalvas!
Užkopę laiptais, stebimės: sužibę
Peizažai merkia akutes žavias!*

*Iš tolo, vieniši, lyg pasiklydę,
Laukuos aplinkui žvalgos ažuolai,
Galbūt, naujus kaimynus vėl išvydę,
Įsmigs peizažan kaip papuošalai!*

*Nuo kalno meski žvilgsnį į pašlaitę:
Namus kaip puošia medžiai ir žiedai!
Sportuoja jaunieji aikštėse įkaitę –
Olimpan stiebiasi „penki žiedai“!*

*Pušų miškeliai – tai Lazdynų vartai.
Žingsniuodamas gamtos grožiu džiaugies!
Reikėtų gal priminti jaunai kartai,
Kad saugom grožį nuo gamtos vagies.*

*Triumfuoja raitelis su žirgu – „Rytas“ –
Gracingas simbolis gyvos tautos!
Nors ir klajūnų žiauriai aplankstytas,
Žavėti mūsų niekad nenustos!*

*Pasigrožėk Lazdynais iš lėktuvo –
Aukštinė architektų puošmena!
Į grožio puokštę įsegta lietuvių,
Kaip Gedimino miestui dovana!*

Iš knygos: „Lazdynai – mūsų namai“.
Vilnius, 2010, p. 164–165.
Leidiny, skirtas Lazdynų gyvenamojo rajono 40-mečiui.

Lazdynų vietos dvasia – istorijos apie gamtą

1. AŽUOLYNAS PRIE VILNIAUS „AŽUOLYNO“ PROGIMNAZIJOS

*Pasakotojos – bibliotekininkė, istorikė rudaminietė Lolita Jarackaitė ir
istorikė, direktoriaus pavaduotoja Irena Geleževičienė
Užrašė ir papildė lazdynietė Giedrė Godienė 2021 m. gegužės mėn.*

Ši istorija supinta iš dviejų ilgamečių pedagogių, istorikų Irenos Geleževičienės ir Lolitos Jarackaitės (dar ir bibliotekininkės), kurios atėjo dirbti į tik ką pastatytą dabartinę Vilniaus „Ažuolyno“ progimnaziją, pastebėjimų ir prisiminimų.

Anot pasakotojų, atsidarius mokyklai visi džiaugėsi, kad statybų metu buvo išsaugota nemaža dalis didelių medžių, senųjų sodybų obelys (deja, tos, kurios augo arčiau gatvės, buvo iškirstos). Šiomet, 2021-aisiais, kai progimnazija švenčia 40 metų jubiliejų, jos kiemą ir vi-

Nuotrauka dr. G. Godienės

Nuotrauka G. Oržikauska.

sus renginius tebepuošia ypač graži ir iki šiol žiedais džiuginanti senoji kriaušė.

Tačiau ši istorija yra skirta šalia progimnazijos augančiai senajai qžuolų giraitei ir jauniems qžuolams.

Apie 30 arų skvere priešais Vilniaus „Ažuolyno“ progimnaziją auga 16 storesnių nei 150 cm apimties paprastųjų qžuolų. Dalis jų išdygę patys, auga „būriais“, o dalis – eilėmis. Tai rodo žmogišką rūpestį – seniausi susodinti dar senojo Lazdynų kaimo laikais, o kitus pasodino mokyklos absolventai, aštuntokai, palikdami mokyklą (gaila, kad ne visi prigyja, kitus negeros rankos nulaužia).

Pasak p. Irenos, kai pastatė mokyklą, qžuolai JAU buvo seni, dideli. Lyg ir visi qžuolai, kurie tuomet buvo, tebėra, išskyrus vieną, storiausią, kuris ėmė džiūti, pavasarį nebeišsprogo ir apie 2015 m. jį teko nupjauti. Dar kelmas likęs... net 393 cm apimties buvęs.

2021 m. gamtiškojo qžuolyno „direktoriaus“ (storiausio medžio) stomo 130 cm aukštyje siekia 345 cm. Sprendžiant pagal tai, qžuolai čia auga daugiau nei 150 metų. Nors nebelaikytinas mišku, tai – Lazdynų gyvenamojo rajono seniausias medynas.

P. Lolita papildo, kad nuo tada, „kai atvažiuom“ iki tiesiant taką link ligoninės, qžuolynas buvo gan laukinis, tankus, lyg giria, net baugus,

nesaugus... „Tiesiant taką gal kažką ir nupjovė, seniūnija prašė, kad būtų šviesiau, genėjo medžius“.

Po qžuolais ant pievos kai kada vyksta pamokos. Mokykloje veikia tautinių šokių ansamblis „Ažuolėlis“. Pradinių klasių mokytoja p. Dalia, vedanti keramikos būrelį, sukūrė nuostabius keraminius giliukų pakabukus, kuriais apdovanojami nusipelnę asmenys...

Visa mokyklos atributika susijusi su qžuolais, tačiau „gauti“ „Ažuolyno“ vardą nebuvo lengva! 1980 m. įkurta Vilniaus 50-oji pagrindinė mokykla. 1981 m. sausį į naują, modernų, unikalią architektūros (arch. Česlovas Mazūras) pastatą vaizdingame Lazdynų šlaite įsikėlė pirmieji mokiniai ir mokytojai. Po Nepriklausomybės atgavimo pervadinant Vilniaus mokyklas, dabartinė progimnazija išsyk norėjo savo pavadinimą susieti su šalia ošiančia qžuolų giraitė. Bet tai atsitiko tik 1996 m., mokinių ir mokytojų valia ir dar – po „pavadinimų kovos“ su kita Vilniaus mokykla, šalia kurios net nebuvo qžuolų!

Nuotrauka dr. G. Gaidienės

2. VYTAUTO EDMUNDO ČEKANAUSKO ĄŽUOLAS

*Pasakotojas – poetas, lazdynietis Bronius Saltanavičius
Užrašė lazdynietė Giedrė Godienė 2020 m. gruodžio mėn.*

Visi žinome išlankų taisyklingos lajos ąžuolą, augantį tiesiog viduryje šaligatvio prie Erfurto gatvės, maždaug ties 58 namu... Jį pagarbiai apeina ne tik praeiviai, bet ir sniego valytojai, lapų šlavėjai, apvažiuoja dviratininkai. Ir tikrai dažnas prisiglaudžia, ranka kamieną patapšnoja. Iš vienos pusės jo galingos šakos glaudžiasi į liūdnokas Erfurto gatvės liepų šakas, iš kitos – į krūmynus. Medis gyvybingas, gana sveikas, tankia lapija. 2021 m. rudenį jo apimtis 130 cm aukštyje siekė 295 cm, jam galėtų būti apie 120 ir daugiau metų... Panašu, kad jis ženklina iki dabartinio daugiabučių rajono čia gyvavusio Lazdynų kaimo pakraštį...

Vytauto Edmundo Čekausko ąžuolas 1973 m.

Šią istoriją papasakojo p. Bronius, kalbus užkietėjęs lazdynietis: jis čia gyvena nuo pat rajono pastatymo, kraustėsi net 2 kartus, bet tik iš vienos rajono dalies į kitą.

P. Bronius pasakoja mėgstąs sveikintis su žmonėmis, tai ir su architektu Vytautu Edmundu Čekausku sveikindavosi, o vėliau jie jau ir kalbėdavosi, tapo gerais pažįstamais daugeliui metų.

Vos iškilus gyvenamajam rajonui, apie 1969 m., jis sutikęs architektą vaikštinėjant „ant kalvos“ (vėliau jos papėdėje pastatytas kino teatras). Jiedu persimetę keliais žodžiais ir architektas tarstelėjęs, kad „anksčiau ar vėliau čia bus bažnyčia“ (vėliau ją suprojektavo ir pastatė). Tuo metu prie jų bekalbančių sustojo „viliukas“ ir iš jo iššokęs žmogus pasakė, kad važiuotų drauge, nes žmonės ąžuolą nori kirsti. Tai jie skubiai ir nuvažiavo.

Tiesiant Erfurto gatvės šaligatvį darbų prižiūrėtojas buvo nusprendęs medį kirsti – kitaip juk nebus galima gerai darbo padaryti... Tuo met dar jaunas architektas sakęs: „Na koks Tu žmogus, jei Tau medis trukdo?! Jokių kasimų, jokių pjovimų!“

Taip medis ir liko, po to štai jau 50 metų sveikut sveikutėlis žaliuoja, mus visus džiugina. Kadangi se-

Vytauto Edmundo Čekausko ąžuolas 2020 m.

Nuotrauka ar. G. Godienės

niau, iki daugiabučiams ir gatvėms atsirandant jis savo šaknis įleido, jo nepaveikė nei sausros, nei oro tarša, net ir tos per arti suklotos ties kamieniu plytelės.

Lazdynų architektas Vytautas Edmundas Čekanauskas iškeliavo anapilin 2010 m. per mindaugines, bet jo atminimas gyvas ne tik urbanistiniuose sprendimuose, bet ir šiame gražiame ažuole.

3. PASAKA „MEILĖ AR NEMEILĖ? AŽUOLAS“

*Autorė – poetė Elena Skirelienė 2020 m. liepos 4 d.
Ažuolas prie Architektų g. 70*

Mūsų kieme auga galingas ažuolas. Nežinau, kiek jam metų, nes kai buvau maža, jis jau buvo didelis Ažuolas. Dabar jis tokio dydžio, storio, kad net negalėjau suskaičiuoti, kiek jis turi šakų. Ir dar, jis tokio grožio, kad negaliu aprašyti. Kiekvieną kartą, eidama pro jį namo, vis užrieti galvą žiūriu į jį, kad net suskausta kaklas. Na, negaliu ramiai praeiti, būtinai sustoju ir žiūriu. Šis ažuolas tvirtas, kaip vyras iš stuomens ir iš liemens. Jis nuostabaus grožio. Nežinau, ar turi jis vaikučių, ar ne. Ar jam teko ką nors mylėti, ar ne? Kartais, kai niekas nemato, prieinu prie jo ir apkabinusi pastoviu. Nenoriu, kad

Elenos Skirelienės aprašytas ažuolas prie Architektų g. 70 2020 m. rudenį.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Nuotrauka dr. G. Godienės

Elenos Skirelienės aprašytas ažuolas prie Architektų g. 70 2021 m. vasarą.

pamatytų žmonės, dar pagalvos, kad bobulės nėra kam apkabinti, tai medį apkabina. Visai suvaikėjo senolė.

Rodos, kad girdžiu, kaip plaka jo širdis. Tik nežinau, tai plaka meilė ar nemeilė? Ar jis ką nors jaučia, ar ne? Nors imk ir paklausk. Na, aš jau sena močiutė, turiu anūką ir proanūkių, o užduoti tokį klausimą šiam Ažuolui būtų didžiausia nesąmonė. Bet taip ir knieti paklausti „Ažuolėli, ar tu mylėjai kada nors ir ką nors, ar ne“? Juk tu neapsakomo grožio esi. Ar prie tavo kamieno glaudėsi kokia nors mergelė, norėdama išpasakoti savo svajones, ar ne? Ar tau kada nors nesudrebėjo lapeliai, ne nuo vėjo, o nuo jaunos,

gražios mergelės prisilietimo, prisipažinimo, kad ji myli tokį gražų, tvirtą bernelį, kaip ir tu? Taip, tu niekam nepasakysi, niekam neišduosi tos paslapties. Einu, paimsiu fotoaparatą ir tave įamžinsiu. Tegul visi pamato, koks tu tvirtas gražuolis esi. Ir vardas tavo nuostabus – AŽUOLAS.

O mano anūko sūnelis irgi Ažuolas. Tai jau mano proanūkėlis. Ir jis yra labai gražus, linksmas išdykėlis. Jam tik 3 metukai, bet jis kaip koks mažas princas, geras, smalsus, užduoda man tiek nelauktų, netikėtų klausimų. Smalsūs tie vaikai, nori viską žinoti. Juk yra gražių žmonių ne vien veido bruožais, bet ir gražia, tauria širdimi. Keista, bet mūsų giminėje visi yra dori ir turi taurią širdį. Įdomu, tai paveldima ar iš Dangaus duota? Juk būti geru žmogumi, tai – ne profesija. Tai Dievo duotybė, dovana.

Profesija – gražus ir įdomus žodis. Ir kas sugalvoja visokius žodžius, skirtus kiekvienam atvejui, daiktui. Įdomu, iš kur ir kodėl tiek daug ir tiek protingų, įdomių žmonių pasaulyje yra.

Taip, tas gražuolis Ažuolas. Jo šaknys mane stebina, vis galvoju, ten po žeme juk šaknys auga, eina vis kažkur labai toli, susitinka su kitomis šaknimis. Ar jos tikrai susitinka su kitomis šaknimis? Ar jos pasikalba apie gyvenimą, bėdas, skausmą, džiaugsmą? O gal ir apie meilę kam nors prisipažįsta? Visų medžių šaknys tarpusavyje taip susivijusios, taip glaudžiai susijungusios, kaip viena šeima. Va, eini žeme ir matai, kaip šaknys išlindusios į paviršius, bijai užkliūti ir nukristi. Net kartais asfaltus išverčia. Štai kokia qžuolų jėga.

Ažuolas Lietuvoje yra pats stipriausias, gražiausias, išdidžiausias medis. Salomėja Nėris savo poemoje „Eglė, žalčių karalienė“ rašė: „Ažuolas šiuos laukuos bus miškų pažiba, Uosis oš ir kūkuos gegužėlė raiba, ir Berželis prie jo liemenėlio dailaus, mergužėlė rymos, kai bernuži ji lauks. O pačiam vidury, užsiskleidus skara, Aš, Eglėlė niūri, seno žvejo dukra“. Taip mūsų Lietuvos lakštingala Salomėja Nėris aprašė medžių grožį, jų meilę žmonijai. Tad, patikėkime, kad ir medžiai turi širdį. Ir jie myli, ir jie liūdi, ir jie ilgisi mūsų, ir jie ilgisi meilės. Gal mes visi mylėkime žmones, nors kartais ir be atsako, bet mylėkime visa širdimi.

Juk tik meilė padaro mus geresniais, tauresniais, didžiais žmonėmis.

Aš pasirašau už MEILĘ VISAME PASAULYJE.

4. KODĖL VIEŠOJO TRANSPORTO STOTELĖ GAVO „AŽUOLO“ VARDĄ?

Pasakotoja – menininkė, lazdynietė Dangira Mikalaukaitė, gyv. Architektų g. 182.

Užrašė lazdynietė dr. Giedrė Godienė 2021 m. birželio mėn.

Lazdynuose ir aplink juos – daug gražių, senų qžuolų. Tačiau „Ažuolo“ viešojo transporto stotelė ir maisto prekių parduotuvė „Ažuolas“ (dabar „Iki Ažuolas“) yra taip pavadintos ne dėl noro simboliškai pagerbti qžuolų giminę...

Šia istorija pasidalino p. Dangira, kuri Lazdynuose gyvena nuo 1974 m.

Ji pasakoja, kad tuomet, kai apsigyveno Lazdynuose, šiauriau dabartinės „Ažuolo“ stotelės, kiek aukščiau į kalnelį buvo labai storas, tik jau seniai nudžiūvęs qžuolas pilka, nusilupusia žieve. Panašu, kad neilgai tas stuobrys stovėjo, buvo nupjautas, jo augimo vieta su žeme sulyginta. Liko tik jo vardas stotelėje ir parduotuvės iškaboje...

Ažuolas, kurio šiandien jau nebėra.

Nuotrauka P. Petkevičiaus

„Ažuolo“ stotelė ir parduotuvė.

Nuotrauka G. Oržikauskio

5. LAZDYNUS PUOŠIA AUGALAI ARBA PUŠYNAS, KUR MOKIAU SKRAIDYTI SAVO BALANDĮ

Pasakotoja – keramikė, kraštovaizdžio architektūros gerbėja lazdynietė Nijolė Šulcaitė, gyv. Architektų 168

Užrašė lazdynietė dr. Giedrė Godienė 2021 m. birželio mėn.

P. Nijolė yra medžių išsaugojimo aktyvistė, ji itin išgyveno, kai 2020 m. rugsėjį degė Karoliniškių kraštovaizdžio draustinyje, netoli jos namų augantis „tarzankės“ qžuolas (laimingai užgesintas tebežaliuoja). Ji studijavo dizainą, bet tapo keramike, turi studiją Žvėryne. Tik jei dabar

rinktųsi specialybę, sako „gal tai būtų landšafto dizainas, nes labai žavi augalų pasaulis, traukia ir kraštovaizdžio architektūra“. Ji pastebi ir vertina, kaip meistriškai dirbo Lazdynų kraštovaizdžio architektai, žino, kur tarpsta kokios medžių kompozicijos, grožisi augalų kaita...

P. Nijolė Lazdynuose gyvena su pertrūkiais. Į plikus pilkus Lazdynus su tėvais atsikraustė iš centro. Po Gedimino prospekto liepomis ir senamiesčio stogais užaugusiai mergytei Lazdynai rodėsi „vien plika, išrausiota žemė ir pilkas betonas, skersvėjai, neįprasti masteliai, į nevirtį varanti gelžbetonio monotonija, tikra kančia“. Šalia nebuvo medžių, tai gelbėjo Karoliniškių miškas, aplinkinė gamta ir savaitgalinės kelionės „atgal į miestą "pasikrauti" romantikos ir įprastų vaizdų“.

Šalia Plikakalnio esantis pušynas tuomet, 1971-aisiais dar buvo jaunas, medžiai keliolikos metų amžiaus, daug šakų buvo žemai. Nijolė tai prisimena, nes ant tų šakų ji tupdydavo savo prijaukintą balandėlį ir taip pratino jį skristi...

Sykį Nijolei teko gydytis Raudonojo kryžiaus ligoninėje. Buvo vasara. Bevaikščiodama po kiemą, ji pamatė ant asfalto dar beplunksnį balandžiuką. Parsinešė į palatą. Rytais, kol daktarai vizituodavo, balandis būdavo uždarytas spintoje, o vėliau jau jį išleisdavo po palatą vaikštinėti, maitindavo. Kartą palatos gydytojas pamatė, bet nebairė... Su balandžiu, kurį pavadino Čipiu pagal tai, kaip jis cypsėjo, jau grįžo ir namo, į Lazdynus. Tėvai leido pilkajį Čipį bute laikyti, tik teko savo kambarį laikraščiais nukloti, nes „tapšnojo, kur jam išėjo“. Nijolė

Takas link Plikakalnio atodangos aikštelės 2020 m. žiemos pradžioje.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Nuotrauka G. Oržikausko

Pušynas prie Plikakalnio, 2017 m.

balandžiukui tapo mama: maitindavo, net skraidyt mokino, o jis paskui ją visur sekiodavo. Vėliau jį perkėlė į balkoną: išskirdavo ir grįždavo, gaudavo maisto. Paskui pritapo prie savųjų būrio ir liko su juo, bet lauke Nijolę atpažindavo iš tolo, atskirdavo, tūpdavo ant rankos, peties ir su snapeliu kedendavo...

Dabar moteris augina 2 kates ir rūpinasi augalais po langais prie buto pirmame aukšte, kur gyveno jos mama. Namą ruošiamasi renovuoti ir ji atsakingai tam ruošiasi – jau perkėlinėja augalus, kad jie nenukentėtų nuo statybų.

Nijolė jaučiasi laiminga, kad čia „išeini pro duris ir iškart matai ažuolą, gali rankas į žemę suleisti, auginti gėles, greta draustinis, senoliai medžiai, paukščiai, laukiniai paslaptingi kampiliai, kvapą gniaužiantis raguvų, kalvų reljefas, pievos palei Nerį. Gamta įkvėpia ir žadina kūrybingumą, teikia džiaugsmo. Lazdynai, per 50 metų užaugus medžiams ir krūmams tapo žali ir jaukūs, neliko to gelžbetono nykumo.“

6. ŠALTINĖLIS DARBŲ KABINETE

*Pasakotoja – bibliotekininkė, istorikė rudaminietė Lolita Jarackaitė
Užrašė lazdynietė Giedrė Godienė 2021 m. gegužės mėn.*

Tie, kas gyvena prie šlaitų, veikiausiai patyrė, kad vanduo teka ne tik paviršiumi, bet ir po žeme. Šlaituose, atsiveriančiuose link upės, paviršiumi trumpiausiu, lengviausiu keliu prasimuša požeminio vandens šaltinėliai... Ir išsiveržia tos gyslės nepaisant mūsų norų...

Šią istoriją papasakojo p. Lolita, istorikė ir bibliotekininkė, kuri atėjo dirbti į dabartinę Vilniaus „Ažuolyno“ progimnaziją (buv. vidurinę m-klą) išsyk po paskyrimo, kai mokykla tik rengėsi atverti duris. Mokytojoms dar „teko plauti statybines dulkes nuo langų“... Ir laiminga dirba čia iki šiol, jau 40 metų!

P. Lolita pasakoja, kad iki mokyklos renovacijos, pavasarį, o ir kai tik lietingiau, dabar jau miręs darbų mokytojas prie įtrūkimo sienoje turėdavo pastatyti kibirą vandeniui...

Kai mokykla buvo renovuota, tas kabinetas buvo skirtas matematikai. Tikriausiai geriau buvo apskaičiuota, ir kaip, ir kuo izoliuoti išorinę pastato sieną, todėl šaltinėlis jau neberanda kelio į mokyklą. Tikriausiai nenuoroma susirado kitą trasą ir būdą išsiliesti...

Šaltinėlis bando patekti į Vilniaus „Ažuolyno“ progimnaziją 2021 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

7. PLIAŽAS GUDELIŲ KALNE

*Pasakotojos – Felicija Grambienė, gyv. Architektų g. 45 ir
geografė Giedrė Godienė, nuo 2000 m. gyv. A. Baranausko g. 8
Užrašė lazdynietė Giedrė Godienė 2021 m. birželio mėn.*

P. Felicija, buvusi žemėtvarkininkė, mėgsta daug vaikščioti po Lazdynus ir apylinkes. Ji gyvena tame pačiame name nuo 1970-ųjų jau 51 metus! P. Felicija pasakoja, kaip atrodė teritorijos nuo Lazdynų į vakarus iki pastatant aplinkkelį, įrengiant tunelį ir triaukštę sankryžą su Oslo gatve.

Vakarinio aplinkkelio tunelis ir Gudelių gatvė virš jo 2021 m. – ten, kur anksčiau buvo kalnas–pliažas

Nuotrauka dr. G. Godienės

Iki 2015 m. Erfurto gatvės tąsa pro Neste degalinę vedė tiesiai link Gariūnų, o ankstesnė Gudelių gatvės trasa pavojingai atsišakodavo nuo Erfurto gatvės (už Neste degalinės Gariūnų pusėje) ir tiesėsi kur kas stačiau į kalną.

P. Felicija pasakoja, kad ten, kur dabar Vakarinio aplinkkelio iškasa ir virš tunelio serpantiniu vingiuojanti Gudelių gatvė, plytėjo nemažas status kalnas, kuris šio Lazdynų pakraščio žmonėms tarnavo kaip plažas–soliariumas (juk Neris gana toli). Žmonės pietiniame šlaite degindavosi iki rudumo...

Panašu, kad šis paprotys nunyko su Gudelių gyvenamojo kvartalo atsiradimu, kai Gudelių gatve pradėjo važinėti daugiau automobilių. P. Giedrė pamena, kad 2000–2015 m. rudenį, žiemą, per plikšalas ta gatvė tapdavo tokia pavojingai slidi, kad ne vienas visureigis, neįvertinęs situacijos, atsidurdavo gatvės grioviuose.

Išties aukščių skirtumas tarp Gudelių g. 1 namo (142 m virš jūros lygio NN) ir žemiausios vietos, kur Oslo gatvė žemiausiame taške kerta aplinkkelis (112 m NN), yra 30 metrų!

Gudelių gyvenamųjų namų kvartalas atsirado apie 1996–1998 m., kai nacionalinės dujų tramos (AB „Lietuvos energija“, dabar AB „AmberGrid“) mazge įdiegti naujesni saugą užtikrinantys įrenginiai ir buvo galima sumažinti objekto apsauginę zoną. Taip buvusi uždara teritorija, kurioje augo keli jau išnykusių sodybų vietas ženklinantys vaismedžiai, plytėjo lazdyniečių „partizaniniai“ daržai, buvo išdalinta sklypais gyvenamajai statybai. Tai – pirmasis Vilniuje, o gal ir Lietuvoje, kvartalas, kuriame vien privačiomis lėšomis buvo įrengti visi būtini tinklai – vandentiekis, kanalizacija, dujotiekis, gatvių apšvietimas, pastatyti teniso kortai. Dėl statybinių medžiagų vagysčių visas kvartalas nuo Buktos miško buvo atitvertas, o kai kurios akligatvės (pvz., A. Baranausko) kurį laiką turėjo ir kontroliuojamą įvažiavimą nuo Gudelių gatvės.

Gyventojai puoselėja savo sklypus, J. K. Vilčinsko g. 1 namas ilgą laiką laimėdavo gražiausios Vilniaus sodybos rinkimus.

Vakarinis Vilniaus aplinkkelis oficialiai atidarytas 2016-12-20; jo statybos tęsėsi nuo 2008-ųjų. Tiesiant jį buvo įrengti pylimai, iškasta daugiau kaip milijonas kubinių metrų grunto; paklota 178 tūkst. m² asfaltbetonio dangos, įrengta 1260 šviestuvų, įrengta 14 kilometrų metalinių atitvarų, lietaus nuotekų tinklui įrengti paklota 15 km vamzdžių, rekonstruojant aukštos įtampos elektros linijos trasą, įrengta 20 km požeminių kabelių.

8. ROGUČIŲ TRASA APKASUOSE

Pasakotoja – menininkė, lazdynietė Dangira Mikalauskaitė, gyv. Architektų g. 182.

Užrašė lazdynietė Giedrė Godienė 2021 m. birželio mėn.

Griovos, raguvos, jų šlaitai Karoliniškių kraštovaizdžio draustinyje susipina į sudėtingą labirintą ir ne visada aišku, kur čia gamta darbuojasi, o kur žmonės...

Šia savo vaikystės istorija pasidalino p. Dangira, kuri gyvena Lazdynuose nuo 1974 m.

Dangira pasakoja apie sniegingas žiemas, kai nuo šalia jos namo esančių kalniukų vaikai retokais miškeliais liaunomis pušelėmis apaugusiais šlaitais švilpdami leisdavosi iki Šaltūnų kaimo prie pat Neries „tarsi kokioje žiemos olimpiadoje“. Viena iš mėgstamų „bobslejaus“ tipo trasų buvo ne natūrali griova, bet Antrojo pasaulinio karo laikų apkasai, iškasti pagilinant buvusį įdubą, einančią beveik lygiagrečiai miško ribai. Ta žemyn tiesiai besileidžianti siaura iškasa matoma ir dabar, vietomis ja eina takas...

Dvi apvalios, apkasus menančios duobės yra ir viršutinėje aikštelėje, pušyne. Dabar jos jau seklios, o p. Dangiros vaikystėje jos buvo gilios, ten laikydavosi vanduo, buvo galima braidyti...

Apie Didįjį Tėvynės karą sovietmečiu buvo daug egzaltuotai kalbama, rodomi filmai, tai ir vaikai mėgo žaisti karus, piratus ir indė-

Takas-griova nuo Plikakalnio atodangos link Neries 2021 m.

Nuotrauka G. Ozickausko

Senoji „rogučių bobslėjaus“ trasa buvusiuose apkasuose miško pakraštyje 2021 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

nus, miške kūrė štabus... Nors ir galima rasti tą trasą, bet ja nusileisti rogutėmis būtų sudėtinga, nes joje priaugo, privirto medžių.

Apie tai, kad šioje vietoje buvo Antrojo pasaulinio karo fronto linija, rašoma A. Verkeliio knygoje „Kas sugriovė Vilnių“ (2015 m.). 1939 m. rugsėjo 1 d. prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas pasiekė ir Vilnių. Iki karo pabaigos valdžia mieste keitėsi 5 kartus, o miestas buvo nuolat bombarduotas. Labiausiai Vilnius nukentėjo 1944-ųjų liepos viduryje, Raudonajai armijai peržengus Lietuvos sieną. Vokiečiai tuomet buvo įsitvirtinę Vingio parke, o rusų padaliniai priešingoje Neries slėnio pusėje – Lazdynuose*...

*<https://madeinvilnius.lt/vilniaus-istorija/neatrstas-vilnius/neatrstas-vilnius-islikusios-kulku-zymes-namo-sienoje/>

9. PASIVAIKŠČIOJIMAI TARP LIJIMŲ (ŽEMYN NUO PLIKAKALNIO ATODANGOS)

Autorė – Aušrinė Balkaitytė, gyv. Lazdynuose

Ateini, žmogau, į apžvalgos aikštelę – gražu, žaliuoja. Žiūri sau iš aukštai, bet vis tiek kirba viduj: reikia nusileisti žemyn, reik pasiekti vandenį. Kelias lyg ir žinomas, ne kartą eita, tik štai netikėtai pasuki ne ten – nuo paskutinio tavo ėjimo čia atsirado naujų takučių, nustembi, bet

nieko, matai, kad susijungs su pagrindiniu taku. Leidiesi, grožiesi ta ryškia salotine, tik ką išsiskleidusių lapų spalva.

Pasisuki ir pamatai... Tavo keliukas, tavo ne kartą mintas keliukas šiuo metu patapo purvo upeliu, bet vis tiek eini. Burbi, kad priversta medžių, bet vis tiek eini. Einant supranti, kad gal tie medžiai vis tik neblogai, nes turi kur įsikibti, turi kur atsiremti, nes kitu atveju čiuožtum purvo upeliuku iki pat upės ir pliūškstelėtum į ją. Eini. Lėtai ir atsargiai. Juk einant į miestą nemalonu būtų užpakaliu į purvą tekštelti, apie batus nebegalvoji, juos upėje nusi-plausi.

Ir tuo momentu, kai atrodo, kad šita trumputė atkarpa niekad nesibaigs, atsisuki atgal ir net išsižioji, supranti, kokias užtvaras reikėjo perkopti. Ir tu perkopėi. Dar vienas medis ir viskas – upeliukas neria po žeme, o tu jau sausu smėliuku nulėki iki pat upės. Pasimakaluoji batus vandenį, išsitiesini ir užtikrintai žengi tolyn.

Energija pulsuoja tavo venomis, žandai nuraudę, o viduj... Viduj tas saldus jausmas – įveikiau, nepabūgau ir neapsisukau, nors galėjau. Ir išsitiesi dar labiau, lyg 5 centimetrus nejučia paaugai. Prie upės, tiesa, dar irgi randi kliūčių, bet dabar jau tau jos vienas juokas. Ir eini toliau palei upę, per gyvenimą.

Po 2021 m. gegužės liūčių griovos takas žemyn nuo Plikakalnio atodangos virsta upeliu

Nuotrauka dr. G. Godienės

Status takas nuo Plikakalnio atodangos link Neries 2017 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

10. KAŠTONŲ ADAGIO (APIE KAŠTONĄ PRIEŠ ŽĖRUČIO G. 13, PRIE MOKYKLOS TVOROS)

Autorė – Aušrinė Balkaitytė, gyv. Lazdynuose

Kaštonų lapai Lietuje kaip pianino klavišai, spaudomi nematomo muzikanto. 'Allegro' šaukia dirigentas. 'Allegro!' Ir jis groja.

Dievai, ar jūs matėt, kaip jis groja – pirštai laksto klavišais, lyg ore juos išrinkinėtų ir surinkinėtų atgal į vietas, jo kakta teka prakaitas, vienas kitas lašelis kapteli ant rankų – nei vienas nepasiekia žemės, kartas nuo karto švysteli ant veido krentančius plaukus atgal, o jo visas kūnas... Atrodo, lyg sėdėtų ant atominės bombos, kuri tuoj kils ir bandytų pagauti momentą, kada čia nušokti, kad neišlėktų kartu su ja į orą. Po jo kėde visas Černobilis, nuo kurio niekada nepavyks pabėgti, kad ir kiek stengtųsi. Jį spėjo išsiųsti tąkart, sakė, kad reikia į sanatoriją, bet kiti... kiti liko. Ir nors buvo dar visai mažas, tačiau jo kūnas prisimena.

Nemačiau nieko taip grojant – lyg tai būtų paskutinė daina, paskutinės natos, skirtos atsivieškinti su tais, kurie buvo, su tais, kurių nebėra, lyg pats jaustum jos kvėpavimą už nugaros. Gal, tiesa, ir girdi – tas švokštimas plaučių dugne. Jis juk nebuvo su tavim visą laiką... Ir tuo pačiu, kai jis groja, tau atrodo, kad gali girdėti kaip iš žemės, kaip iš tos žmogaus sužalotos žemės stiebiasi mažas daigelis – gal kokia pienė, kurią svajingai galėsi nupūsti atėjus laikui, bet tiksliai nežinai, nes daigelis dar po žeme, o tu, tu, atrodytu, net savo venose gali pajauti pavasarį.

Nemačiau nieko taip grojant – tą pačią akimirką gimstančio ir mirštančio, o gal atvirkščiai, kas čia dabar ir supaisys... Jis tiesiog sėdi ir groja už mano lango esančių kaštonų lapais.

'Allegro!' vėl šaukia dirigentas, tik jam jau seniai nusispjaut – šiandien gros savo. Šiandien gros kaštonų adagio. Ir pasiuskit visi, jei jums nepatiks...

Nuotrauka G. Oržikausko

11. KOKS RŪKAS! GLUOSNIS

Autorė – Aušrinė Balkaitytė, gyv. Lazdynuose

Koks rūkas! Toks prisirpęs, kad pažeme vos šliaužia. Ridenasi tarp namų. Lėtai, lėtai. Įšliaužia į mano kiemą. Bando prasliūkinti nepastebėtas, bet... Susipina gluosnio šakose ir užstringa.

Tykiai, tykiai, guli kieme ir nejuda. Didelis ir senas rūkas. Didelio ir seno gluosnio pašonėje. Niekur negali pajudėti. Tupi kieme ir pats nebežino, ką daryti. Tiesa, nelabai aišku, ar ir nori.

Susikaupė rūkas – trukt, bet nei pirmyn, nei atgal. Gluosnis dar tvirtiau apkabino jį. Guli sau rūkas užvertęs galvą ir grožisi: „Tokio gražumo gluosnio dar nesu matęs! Kaip gerai, kad stabtelėjau...“

O tuo metu gluosnis tyliai šnarėjo savo šakomis. Glostė rūką ir

mąstė sau: „Tokio seno, vienišo rūko jau seniai nemačiau! Palaikysiu jį apkabinęs ir man kažkaip smagiau...“

Taip jie ir sėdėjo abu susirangę – palydėjo už debesų besileidžiančią saulę ir kartu pasitiko ateinančią naktį. Dviese visuomet smagiau vakaroti.

Rūkas Lazdynuose 2020 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

12. APIE PASIVAIKŠČIOJIMUS

Autorė – Aušrinė Balkaitytė, gyv. Lazdynuose

Po parką. Po mišką. Pro kaimynės naujai sutvarkytą plotelį po jos pirmo aukšto balkonu. Ieškant dar niekada neminto takelio. Pasikar-tojančios, minimalų žingsnių skaičių užtikrinančios. Palei jaukių dau-bų. Arba ten, kur du medžiai užvertę kelią. Kartais ant to medžio virš bedugnės. Neretai – žvelgiant į kitą upės pusę. Kartais link pasakų. Rečiau iki bokšto. O dar būna tokių, kur kerta miesto ribą, ji juk visai šalia. Dažnai ratu. Dažniau mažesnį, rečiau – didįjį, iš abiejų upės pusių. Švenčių proga – iki senamiesčio.

Nuotrauka G. Oržikausko

levų žydėjimas 2020 m.

Tokios mano kelionės.

Stebint, kaip aplinkui kinta net patys mažiausi dalykai.

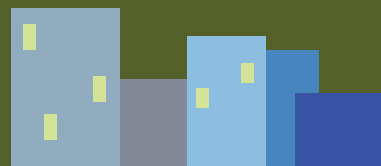
Kaip lenda iš žemės. Kyla. Rąžosi. Krauna žiedus. Skleidžia nuos-tabiausius aromatus.

Ir vienu metu taip savanaudiškai panorau sustabdyti laiką. Ne, ne dėl jo pačio, juk ir taip šios dienos tokios žaviai lėtos, bet dėl noro dar pasidžiaugti kvapais ir skoniais.

Pirmas žingsnis – lilac blossom cordial (juk labai elegantiškai skamba angliškai!), arba tiesiog – alyvų sirupas.

Antras žingsnis – distiliavimas. Brolis sakė, kad duotų kakavos lukš-tų, pasvajoju apie mėtas, levandas, magnolijas...

Dar kitas – pušų kankorėžių sirupas tamsiajai žiemai. Pamenu tą skonį, kai pirmą kartą paragavau!

ALGIO STRELČIŪNO PRISIMINIMAI APIE LAZDYNUS

*Lietuvos Respublikos Seimo narys, Lazdynų seniūnas 1992–2011 m.,
gyv. Architektų g. 176*

Dažnai girdime istorijų apie žavųjį Vilniaus senamiestį, legendomis apipintas gatves ir skverus, žmones, kurie čia gyveno ar tebegyvena. Tačiau ne mažiau įdomia ir išties turtinga istorija bei pripažinimu gali pasigirti būtent Lazdynų gyvenamasis rajonas. Tai buvo vienas pirmųjų

Baltažiedžių vikmedžių žydėjimas 2021 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

Vilniaus gyvenamųjų rajonų, pastatytų pagal naujų Europos priemiesčių pavyzdį ir, neilgai trukus, tapo vienas pirmųjų modernių Vilniaus rajonų, kuriame žmonės atrado tai, ko kiti sostinės gyvenamieji rajonai neturėjo. Išskirtinis šis rajonas išliko iki šiol. Prisimenant darbo Lazdynų seniūnijoje metus, džiaugiuosi, kad turėjau galimybę prisidėti prie to, kad šiandien Lazdynai – viena geidžiamiausių vietų gyventi.

Lazdynų gyvenamasis rajonas visuomet garsėjo neeiliniu bendruomeniškumu. Tiek einant seniūno pareigas, tiek ir atstovaujant Lazdynų gyventojams Lietuvos Respublikos Seime, vadovaujosi tomis pačiomis vertybėmis ir tvirtai tikiu, kad tik stiprios bendruomenės gali nuveikti didelius darbus.

2003 m. Lazdynuose įsikūrė pirmoji vietos bendruomenė – Lazdynų bendruomenės savivaldija, vėliau prisijungė ir kitos bendruomenės – Lazdynų „Ryto“ bendruomenė, Bendruomenė „Jonažolių kaimas“. Kartu su bendruomene tapome viena iš pirmųjų Lietuvos bendruomenių, kuri parodė iniciatyvą dėl atliekamų darbų prioriteto. Buvo išplatinta 10 tūkst. anketų apie 2006–2009 m. planuojamus darbus Lazdynų rajone ir gyventojai pareiškė nuomonę, kurie darbai jiems svarbiausi: išplėstos automobilių stovėjimo aikštelės prie gyvenamųjų namų, modernizuotos krepšinio ir vaikų žaidimų aikštelės, įrengtas skveras ir sveikatingumo trasa ir t. t. Gyventojai pageidavo bendruomenės centro statybą, kuriame įsikurtų seniūnija, socialinė rūpyba, bendruomenės taryba, policijos nuovada, vaikų teisių apsauga, biblioteka, vaikų ir jaunimo klubai. Tiesiant Vilniaus vakarinį aplinkelį dėl triukšmingumo mažinimo buvo įrengtas tunelis, taip pat dalyje daugiabučio gyvenamųjų namų buvo pakeisti langai.

Dirbant seniūnu, nemažai dėmesio skyriau ir socialiai remtiniams žmonėms. Gražus ir ilgas bendradarbiavimas vyko su Norvegijos fondu. Didesne dalimi tai buvo socialiai remtiniams žmonėms skirta parama – drabužiai ir namų apyvokos daiktai. Tuomet tai buvo viena didžiausių labdarų, kurias gavo Lazdynų gyventojai ir, tikiu, bent maža dalimi prisidėjo prie sunkiau gyvenančių lazdyniečių gerovės.

Siekiant dar labiau paskatinti bendruomeniškumą 1996 m. bendruomenės iniciatyva buvo pradėtas leisti mikrorajono laikraštis „Laz-

dynų žiedas“, jo redaktorius – Alfredas Guščius. Jame buvo aprašomas Lazdynų mikrorajono kultūrinis gyvenimas. Spausdinamos apybraižos ir straipsniai apie daugelį lazdyniečių. Kai kurie jų – žinomi Lietuvos žmonės. Tai biologijos mokslų daktarė Eugenija Šimkūnaitė, 1990 m. kovo 11-osios Lietuvos nepriklausomybės akto signataras Eugenijus Petrovas, prieškario Lietuvos lakūnas ir parašiutininkas Viktoras Ašmenskas, medžio drožėjas Ipolitas Užkurnys, menininkas Kęstutis Šveikauskas, estrados dainininkė Nijolė Ščiukaitė, mokytojas Benjaminas Kondratas ir kiti.

13. EUGENIJOS ŠIMKŪNAITĖS JAMŽINIMAS

1997 m. buvo įsteigtas garsiosios gydytojos – lazdynietės Eugenijos Šimkūnaitės atminimą saugantis labdaros ir paramos fondas. Gydytoja paliko didelį indėlį Lietuvos moksle ir kultūroje. Lazdynų seniūnijoje, Miškiniuose atsirado Eugenijos Šimkūnaitės vardu pavadinta gatvė. 1999 m. jos bute (Erfurto g. 4-42) įkurta memorialinė ekspozicija. 2006 m. prasidėjo pirmieji Eugenijos Šimkūnaitės skvero įrengimo darbai, atsirado gamtos mokslų daktarės vardu pavadinta sveikatingumo trasa, kuri prasideda Erfurto g. pradžioje ir driekiasi apie 10 km, kerta Pasakų parką. Einant šia trasa galima apeiti visus Lazdynus. Planuodami šią trasą, siekėme, kad gyventojai galėtų greitai pasiekti trasą nuo savo gyvenamųjų namų. Trasoje buvo įrengti informaciniai stendai, suoliukai, patogūs takeliai ir pasodintos obelių alėjos. Šalia šio tako – Eugenijos Šimkūnaitės skvere buvo pasodinta dvylika vyšnių.

Šį skverą ir sveikatingumo trasą su gyventojais nuoširdžiai prižiūrėjome. Lazdyniečiai, tarp jų ir moksleiviai, pavasarį ir rudenį rinkdavosi į tradicines talkas, kurių metu genėjo, nešiojo šakas, rinkdavo šiukšles,

Eugenijos Šimkūnaitės vardadienio minėjimas Lazdynuose, 2013 m.

Nuotrauka iš A. Strelčiūno archyvo

Eugenijos Šimkūnaitės skveras 2021 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

Nuotrauka ar G. Gaidienės

Eugenijos Šimkūnaitės skveras 2020 m. rudenį

tvarkė greta esančius miškus ir parkus, rūpinosi pasodintomis vyšniatėmis ir obelių alėja.

Na, o 2013 m. skvere buvo atidengtas paminklinis akmuo (skulpt. Jonas Gencevičius). Akmenyje iškalti lietuviški ornamentai ir Eugenijos Šimkūnaitės pamėgtos maldos žodžiai: „Saulė motule, dangun eidama neaplenk žemės mūsų“.

14. ILGAI LAUKTOS ŠV. JONO BOSKO BAŽNYČIOS STATYBOS

Reikšmingas Lazdynams įvykis buvo 1996 m. prasidėjusios architekto Vytauto Edmundo Čekausko projektuotos Šv. Jono Bosko bažnyčios statybos. Pirmosios mišios vyko lauke, o šalia koplyčios buvo qžuolinis kryžius, kurį išdrožė žymus lietuvių tautodailininkas ir skulptorius Ipolitas Užkurnys. Vėliau mišios persikėlė į vidų, o 2004 m. statybos

Nuotrauka G. Oržikausko

Šv. Jono Bosko bažnyčia, 2019 m.

oficialiai buvo baigtos. Nors lėtai, bet nuosekliai gražėjo tiek bažnyčios aplinka, tiek ir vidus. Šiandien – tai vienas svarbiausių ir gausiai lankomų objektų visame rajone. Apie 2005–2006 m. buvo pasodinta liepų alėja tarp bažnyčios ir Lazdynų baseino.

15. APIE TALKAS

Būdamas Lazdynų seniūnu daug dėmesio skyrė aplinkos tvarkymo darbams, apželdinimui. Nuolat vyko aplinkos tvarkymo akcijos, kurių metu gyventojai, įmonės, organizacijos noriai prisidėdavo prie gerbūvio darbų. Tokios akcijos buvo organizuojamos du kartus per metus. Kiekvienos akcijos metu būdavo išvalomi miškeliai ir išvežamos šiukšlės, sodinamos qžuolų alėjos, kad mūsų vaikai ir ateities Lazdynų gyventojai gyventų dar žalesniame rajone.

Kartu su Vilniaus „Rotary“ klubo nariais 2000 m. surengėme gražią talką – pasodinome 60 qžuoliukų.

Visame rajone buvo sodinami gėlynai, o visoje Architektų gatvėje buvo pasodinta daugiau nei 1000 petunijų. Įrengta viena didžiausių šunų vedžiojimo aikštelių.

Talka su Vilniaus „Rotary“ klubu, 2000 m.

Nuotrauka iš A. Strelčiūno archyvo

Plikakalnio atodangos aikštelė, 2018 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

16. PLIKAKALNIO APŽVALGOS AIKŠTELĖ

Labiau prieinamą ir patogesnę pavyko paversti Plikakalnio atodangą. Tarp kitko, jos teritorija ilgą laiką priklausė Karoliniškių seniūnijai... Apsauginė tvorelė būdavo atnaujinama maždaug kas 3 metus, o apie 2000-uosius skardžio viršuje įrengta apžvalgos aikštelė, kur galima pasigrožėti nuo atodangos atsiveriančia puikia miesto panorama.

Čia buvo įrengti atitvarai, suoliukai, informacinis stendas, o, nusileidus palei upę, patogiai galima pasiekti gražią, sutvarkytą, gausiai lankomą ir gyventojų pamėgtą Neries pakrantę. Čia įrengta laužavietė, paplūdimys, vyksta švenčių minėjimai. Išskirtinė ši vieta tapo dėl to, kad buvo įrengiama kartu su gyventojais, o tokios šventės kaip Joninės, Šeimos, Gatvės, Užgavėnių šventės tapo tradicinėmis ir yra švenčiamos iki šiol.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Žvilgsnis į Vilnių nuo Plikakalnio atodangos aikštelės 2018 m. spalį

17 AŽUOLAI ŠIMTAMEČIAMS LAZDYNIEČIAMS

2011 m., norėdamas pagerbti Lazdynų šimtamečius ir įprasminti jų gyvenimus, sodinau tvirtybės simbolį – ąžuolą.

Medeliai su išskilmėmis buvo sodinami šalia šimtamečių namų, kad senoliai galėtų juos matyti. Vienas tokių – 2010 m. prie Architektų g. 202 namo pasodintas ąžuolas Onai Kiaulėnaitei-Baltrūnienei (gyv. Architektų 202-54), gimusiai 1901 m. lapkričio 10 d. Rokiškio apskrityje 8-ių vaikų, daug ilgaamžių turinčioje šeimoje.

Ažuolas Onai Kiaulėnaitei-Baltrūnienei prie Architektų g. 202 2021 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Moterims pasiūlydavau ir liepaites, tačiau dažniau ir jos rinkdavosi būtent ąžuolus. Į medelių sodinimo ceremoniją susirinkdavo ilgaamžių vaikai, anūikai, proanūikai, kaimynai, seniūnijos atstovai, savivaldybės vadovybė, visuomet dalyvaudavo Šv. Jono Bosko bažnyčios dvasininkai. Lazdynų choristai kartu su ąžuoliuko sodinimo akcijos dalyviais dainuodavo „Ilgiausių metų“, senoliui linkėta sveikatos ir dar ilgų gyvenimo metų.

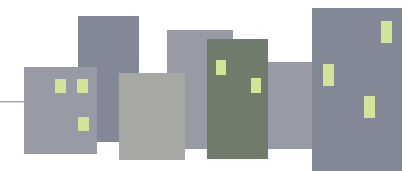

Nuotrauka iš A. Strelčiūno archyvo

Lazdynų šimtamečio sveikinimas 2011 m.

Su pasididžiavimu stebiu dabartinės Lazdynų seniūnijos darbus. Matosi veiklos tęstinumas – tiesiami dviračių takai, tvarkomi šaligatviai, projektuojamas tiltas, sujungiantis Lazdynus su Vingio parku, siekiant svarbaus tikslo – kad Lazdynai taptų dar patogesniu Vilniaus miesto gyvenamuoju rajonu.

Buriant bendruomenę, svarbu pažinti žmones, žinoti jų rūpesčius, pelnyti pasitikėjimą ir sugebėti įtraukti žmones į aktyvią bendruomeninę veiklą. Šiame darbe reikia dirbti visiems – seniūnijai, bažnyčiai, policijai, švietimo ir mokslo įstaigoms, visuomeninėms organizacijoms ir verslininkams. Norėčiau palinkėti Lazdynų gyventojams neprarasti bendruomeniškumo jausmo ir raginu visus gyventojus ir organizacijas bendradarbiauti Lazdynų labui.

ELEONOROS KASPERŪNIENĖS LAIMINGOS VAIKYSTĖS RAJONAS

Pasakotoja – Lazdynų patriotė Eleonora Kasperūnienė (Grumadaitė), gyvenusi Architektų g. 40

Užrašė lazdynietė Giedrė Godienė 2021 m. birželio mėn.

Eleonora gimė Lazdynuose ir gyveno ten iki 18-ojo gimtadienio, baigė 50-ąją (vėliau vad. „Ažuolyno“) mokyklą. Vėliau ji lankydavo mamą, buvo ir pati nusipirkusi butą. Jos tėvai čia atsikraustė, kai „namai tebuvo 2 metų senumo“, visur aplink buvo labai šlapia. Nespalytoje 1978 m. nuotraukoje (kur mažoji Eleonora su mama p. Laima) kiemo berželiai dar tik iki antro aukšto, o dabar aukštesni nei penkiaaukščiai...

Mažoji Eleonora su mama Laima Lazdynuose, 1978 m.

Nuotrauka iš E. Kasperūnienės archyvo

„Daug žmonių į mūsų kiemą buvo atkelta iš Vilniaus stoties rajono; jie buvo tarpusavyje pažįstami ir kiemai aidėjo nuo susišūkavimų – ko atvežė į „Erfurtą“ ar dar kas nors... Nors lietuvių ir buvo daugiau, kieme kalbėdavo rusiškai. Lazdynuose, kaip ir kituose miegamuosiuose rajonuose, socialinių tinklų užuomazgos buvo šiukšlių išnešimo, tiksliau – šiukšlių automobilio laukimo procedūra. Laukdami tos mašinos kaimynai aptardavo svarbiausius reikalus, apkalbėdavo kaimynus, smalsesnės moterys apžiūrėdavo ir išmetamas atliekas, iš ko darydavo išvadas, kaip kas gyvena.“ P. Eleonora nuo mažumės nešdavo šiukšles, nes jos mamai mokslininkei, sociolingvistikos profesorei, dirbusiai prie rašomojo stalo, tai buvo labai nemalonu. Paauglystėje kaimynės net iškvietė policiją, kad patikrintų, ar gyvena bute suaugęs asmuo, nes „šiukšles neša pati, į parduotuvę pati, skalbinius net į skalbyklą neša pati“.

Vaikų buvo daug. Tuomet mėgiami žaidimai buvo „туку-туку“ (liet. tuku-tuku), „разбитые горшки“ (liet. sudaužyti puodeliai) ir „казаки разбойники“ (liet. kazokai-plėšikai) (kuomet reikia sugauti komandą, kuri nuo taviškių bėga savo kelią ženklindama kreida ant šaligatvio ir asfalto pašomomis strėlytėmis). Jos akyse atsirado Neste degalinė, Oslo gatvė ir ligoninė. Ji pamena protestus dėl Neste degalinės („lapeilus net jų kieme dalino, kvietė piketuoti prieš taršą“), ir Oslo gatvės statybą („trukdys vaikams iš Bukčių į mokyklą nueiti“). 1985–1991 m. statant ligoninę buvo ir nuostabių prisiminimų: statybininkams buvo įrengtas gėrimų automatas, kuris pilstė retos – rožinės spalvos – „газировка“ (liet. gazuotą vandenį), tai vaikai prisigerdavo jos kaip reikiant, kol sargas išvaikydavo (buvo kaimynas, nelabai piktas).

18. „ČIGONŲ“ PIEVA

Ten, kur dabar „Business Garden“ verslo pastatai, žemiau pėsčiųjų tilto, žibutėmis mėlynuojančio šlaito apačioje vasarą apsistodavo čigonų taboras. Čigonų visi bijojo, nes tikėjo, kad jie „vagia vaikus“. Iš tikro jie vogdavo daiktus ir ypač – skalbinius nuo viešųjų džiovyklių kiemuose.

„Čigonų pieva“ – teritorija tarp Laisvės prospekto ir Neries terasos šlaite tarpstančio miško, apie 2015 m.

Šaltinis: www.madeinvilnius.lt

„Čigonų pieva“ 2021 m. vasarą – per metus čia iškilo „Business Garden“ verslo pastatai 2021 m.

Nuotrauka dr. G. Godalenės

Pievose prie Litexpo rinkdavosi ir savo palapinę 1995–2002 m. vasaromis turėjo Tikėjimo žodžio šalininkai (savarankiška evangelinė Lietuvos krikščionių bendrija, susikūrusi 1988 m. Vilniuje).

Kūdrų – natūralių Neries senvagių vietoje iškasiotų balų – šalia Neries Šaltūnuose, Miškiniuose buvo keletas. P. Eleonora prisimena, kad ir ten, kur dabar Oslo gatvė, buvę net ne viena balą, jos prasidėdavo „jau po devynaukščių“; viena buvo už Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijos. Pasakojama, kad ten vaikas nuskendo („nežinia, ar tikrai“...)

Šaltinis: www.bernardinai.lt

„Tikėjimo žodžio“ palapinė prie Lietuvos parodų ir kongresų centro LITEXPO stovėdavo 1995–2002 m. vasaromis.

Nuotrauka G. Oržikausko

Pievos prie Lietuvos parodų ir kongresų centro LITEXPO 2017 m.

19. BAISI DUMBLINGA BALA TIES PĖSČIŪJŲ TILTU

Gilioje dumblingoje baloje ties dabartiniu pėsčiųjų tiltu vos nepaskendo p. Eleonoros draugė Saulė. Ji nusprendė pasklaidyt maurus koja, bet nukrito ir paskendo jos basutė, tai ji koja bandė basutę išgraibyti, neišlaikė lygsvaros ir įsistojo į dumblą. Dumblas buvo labai klampus ir jai niekaip nepakako jėgų išbristi. Draugai nubėgo kviesti jos bobutės, bet kol bobutė atėjo, vyresni berniokai padėjo jai išlipti. Daugiau nuo to laiko prie balų nebėjo niekas iš kiemo...

Nuotrauka dr. G. Godienės

Vieta prie pėsčiųjų tilto, ties kuria yra buvusi didelė gili bala... 2021 m.

20. VAMZDIS PO OSLO GATVE

Didelis gilus vandens telkinys susiformavo pradėjus Oslo gatvės statybas (o ir statė tą gatvę ypač ilgai) – ten, po kelio sankasa yra padėtas vamzdis tokio diametro, kad per jį vaikai su dviračiu pervažiuodavo...

21. PLIKAKALNIS

Plikakalnis buvo toli, iki jo retokai eidavo. Bet prisimena, kaip sėdėdavo kojas nukarę nuo šlaito. Berods 9 metų būdama p. Eleonora išplėstom akim matė, kaip 12 m. pusseserė pilvu žemyn nuo atodangos nučiuožė. Gerai, kad gerai baigėsi...

Pasakoja apie Emilį, kuriam nepatikdavo mokykla... Jis buvo vieneriais metais vyresnis. P. Eleonora sakė, kad jis, pirmokas, išleistas į mokyklą, ten ant Plikakalnio svajodavo, savo sumuštinis iš cukraus maišelio išsitraukęs suvalgydavo ir ankstokai namo „iš 50-os m-klos“ grįždavo. Ir taip visą mėnesį...

Nuotrauka dr. G. Godienės

Rudenis Plikakalnio vaizdas nuo Vingio parko pusės (praėjo kiek daugiau nei metai, kaip įvyko didelė nuošliauža) 2018 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Viršutinė skardžio dalis 2021 m. pavasarį

Plikakalnio atodangos aikštelė 2020 m. gruodį.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Vasariškai žalias vaizdas nuo Plikakalnio atodangos aikštelės 2021 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Romantiškas rytas Plikakalnio atodangos aikštelėje 2020 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

22. ARCHITEKTŲ GATVĖS DVIRAČIAI

Architektų gatve ne vienerius metus vykdavo dviračių treko lenktynės, o vaikams svarbu buvo nuo „Ažuolo“ iki „Erfurto“ sugebėti dviračiu parvežti 3 litrų stiklainį giros. Visada apgailestaudavo, kad nuokalne važiuoji su tuščiu „trilitriu“, o su pilnu – sunkiai mindamas turi kilti į kalną – per maždaug puskilometrį įveikti 26 m peraukštėjimą (čia ši gatvė kyla stačiausiai – nuo 127 iki 153 m NN).

P. Eleonora pamena, kad po prie TV bokšto praleistos Sausio 13-osios nakties net pro uždarytus langus girdėjosi Architektų gatve sukančios ratus mašinos, iš garsiakalbių skelbiančios, jog yra „grąžinta tarybų valdžia“.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Architektų gatvė tarp „Ažuolo“ ir „Erfurto“ – tai įkalnė, kurią vaikams būdavo sunku įveikti dviračiais vežant 3 litrų giros stiklainį. Architektų gatvėje nesyk vyko dviračių treko lenktynės. 2021 m.

23. MIŠKINGAS ŠLAITAS ŠALIA NAMŲ (OFICIALIAI – „DRAUGYSTĖS PARKAS“)

Tai buvo vieta, kur nuolat slėpdavosi pabėgę kaliniai – matydavo, kaip ieškodavo milicija... Ten vienoje dauboje sykį p. Eleonora matė urvą, kuriame gyveno benamis (to tarybiniais laikais ir būti negalėjo!!!).

Nuotrauka G. Oržikausko

Nuotrauka dr. G. Godienės

Nuotrauka dr. G. Godienės

Arti 20 m aukščio Neries klonio terasos šlaito tarp Lazdynų ir Miškinių viršutinėje dalyje auga seni ąžuolai ir pušys su lazdynais, o apatinėje – alksniai, klevai, blindės. 2021 m.

24. „PASAULIO KRAŠTAS“

Po Oslo gatvės statybų likę smėlio kalnai šalia namų – tai vieta, kur paaugliai ieškojo romantikos: pirmi buteliai, pirmi bučiniai ten, prie savaitinio darželio, nors ir prie šiukšlyno, buvo ypatingi.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Nuotrauka G. Oržikausko

Nuotrauka dr. G. Godienės

Čia, riboje su Oslo gatve, į Litexpo pusę atgręžtas šlaitas buvo labai status, gana plikas, nuo jo toli matydavosi, tai vadindavo „pasaulio kraštu“, viename medyje buvo įsirengę virvę–sūpynę („tarzankę“). Į kitą pusę, „nuo mūsų kalnelio, link Šiltnamių gatvės (vad. „Pasiolku“), link dabartinio pėsčiųjų tilto žiemą čiuožinėdavo gal 100 vaikų... Ten būdavo galima su mašina užvažiuoti, bet dėl vaikų nuslidinto ledo nelabai tas buvo įmanoma, kai kada barstydavo smėliu, tai pykdavom, kad važinėti trukdo. Kitas neblogas kalnas–rogučių trasa buvo nuo 16–aukščių link baseino – ilgesnis, bet lėkštesnis“.

Dabar vaikai leidžiasi palei Oslo gatvę: tai tapo tikrai pavojinga.

25. LAIPTUOTI NAMAI IR KIEMAI

„Mūsų namai ir kiemai buvo laiptuoti, vaikystė prabėgo 4 lygmenų kiemuose“. P. Eleonora gyveno viduriniame tokio bloko name. „Viršutinis kiemo aukštas buvo skirtas mašinoms (toms kelioms – kiek jų tebuvo), ten reikėjo „elgtis tyliai, pavyzdingai“; aukštu žemiau buvo vaikų kiemas, kur buvo žaidimų aikštelė, 2 lygmens kieme sėdėdavo ir gyvenimą aptardavo bobutės. Apačioje, prie apvalių garažų buvo laisvo lakstymo vieta, be to, ten nuolat ganėsi 2–4 arkliai (buvo įdomu stebėti, kurio „straublys“ šlapinantis ilgesnis...)“.

Kadangi dažnai gėsdavo kanalizacija, užtvindytuose kiemuose vaikai plukdydavo laivelius.

Žemiškas žvilgsnis į Architektų g. 38–42 laiptuotus namus nuo Lazdynėlių pusės 2020 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Nuotrauka G. Oržikausko

Laiptuoti namai 2020 m.

Nuotrauka dr. G. Godienės

Laiptuotas Lazdynų kiemas 2021 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

Laiptuoti namai 2021 m.

Namas, kuriame užaugo istorijų autorė, Architektų g. 40 2021 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

Lazdynų kiemas 2020 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

26. KAMUOLINIS ŽAIBAS

Vaikai buvo įsitikinę, kad „tik tokiuose kiemuose gali susiformuoti kamuolinis žaibas“. Jie matė tokį, pripučiamo kamolio didumo, kuris su dideliu trenksmu sprogo „prie darželio tvoros“.

27. BUKČIŲ MIŠKAI

Bukčių miškuose p. Eleonora išmoko vairuoti automobilį – „ir ant kelmo pasodinau, ir kardaną pramušiau“. Su draugais ji garažuose įgavo daug išminties apie mechaniką ir dalis.

Bukčių miškas 2020 m.

Nuotrauka G. Oržikausko

28. NESAUGIOS VIETOS...

Miškeliai ne visi buvo paprasti... Pasakų parkas buvo „teritorija, kuri neegzistavo“, dėl nesaugumo ten eiti buvo griežtai draudžiama. Buvo ir kitų vietų... Lazdynuose gyveno ekshibicionistas, kuris duodavo pinigų vaikams už „peržiūras“ prie savaitinio darželio miškelyje. „Toks biznis būdavo... 10–15 vaikų susirinkdavo stebėti, o tada mikliai griebdavo 10 rublių nuo rudo sakvojažo. Viskas vykdavo taip greitai, kad nieko ir neatsimenu, tik tą rudą sakvojažą ir 10 rublių ant jo“. Tais laikais tai buvo dideli pinigai...

Vaikai 5 rublius užsidirbdavo ir „Erfurto“ bare prisigėrusius vesdami namo, „į pasiolką“ (Šiltnamių g.); bet netoli tenuvedavo, išsilakstydavo gavę atlygį.

„Pasakų parkas“ 2020 m.

Nuotrauka dr. G. Gaidienės

Rudeninės paslaptys „Pasakų parke“ 2020 m.

Nuotrauka dr. G. Gaidienės

29. ŠIKŠNOSPARNIAI PO KAŠTONAIS

Kieme buvo labai įvairių medžių – „visas dendrologinis draustinis“. Ypatingus prisiminimus saugo kaštonų alėja, nes po jais vakarais vaikai stebėdavo šikšnosparnius. Greičiausiai jie gyveno 9-aukščių liftų ir šiukšlių šachtose. Vakaris šikšnosparniai skraidydavo žemai, pavykdavo juos sugauti mėtant marlės rulonus su akmenėliais. Yra šikšniukai ir į plaukus įsivėlę, todėl vaikai prisigalvodavo, kad jau dabar „vampyrais virs“.

Nuotrauka dr. G. Godelienės

Kaštonų alėjoje link I/d „Pakalnūtė“ vaikai gaudydavo šikšnosparnius, 2021 m.

30. TAKAS PALEI AŽUOLYNĄ

P. Eleonora apie 1995–1996 m. baigė „Ažuolyno“ mokyklą, pamena, kad iki kokių 1993 m. prie mokyklos buvęs medynas buvo užkrūmėjęs, nelabai galima buvo suprasti, kad tai ąžuolynas. Tuo metu Architektų g. 66 name (9-aukštyje) buvo atidaryta parduotuvė, savininkai norėjo, kad būtų galima matyti iškabą, tad nusitiesė pradžiai kelių plytelių taką link įėjimo, skvergą retino, šviesino. Vėliau ten buvo tiesiamas ir didesnis takas link ligoninės.

Nuotrauka dr. G. Godelienės

Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijos ąžuolyno pavėsyje lengviau išverti vasaros karščius 2021 m.

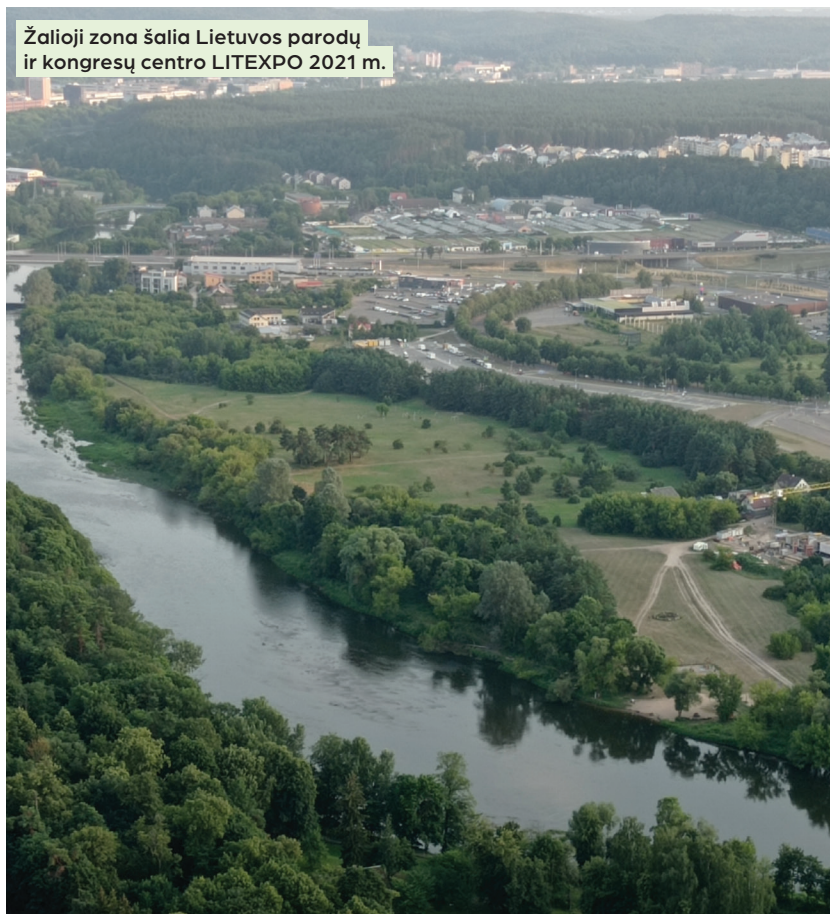
Nuotrauka G. Oržikauskio

Takas palei Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijos ąžuolus 2020 m.

31. NERIES PAKRANTĖS

Paaugliai 15–mečiai traukdavo į visos dienos žygius prie Neries, ten, kur buvo sėklus, smėlingas iškyšulys, tą vietą vadindavo „Pušelėmis“ (maždaug ten, kur dabar baigiasi asfaltuota Litexpo aikštelė). Niekuomet nesimaudydavo Neryje, nes tuo metu ji buvo „labai užteršta“: p. Eleonora patikina, kad „fekalijos plaukė tai tikrai“.

Žalioji zona šalia Lietuvos parodų ir kongresų centro LITEXPO 2021 m.

Nuotrauka O. Beđulio

Nuotrauka G. Oržikausko

Neries ties Plikakalnio atodanga 2018 m.

Nuotrauka dr. G. Goclienės

Po 2017 m. liepą vykusių Plikakalnio nuošliaužų jo papėdėje Neryje susidarė sala, 2020 m.

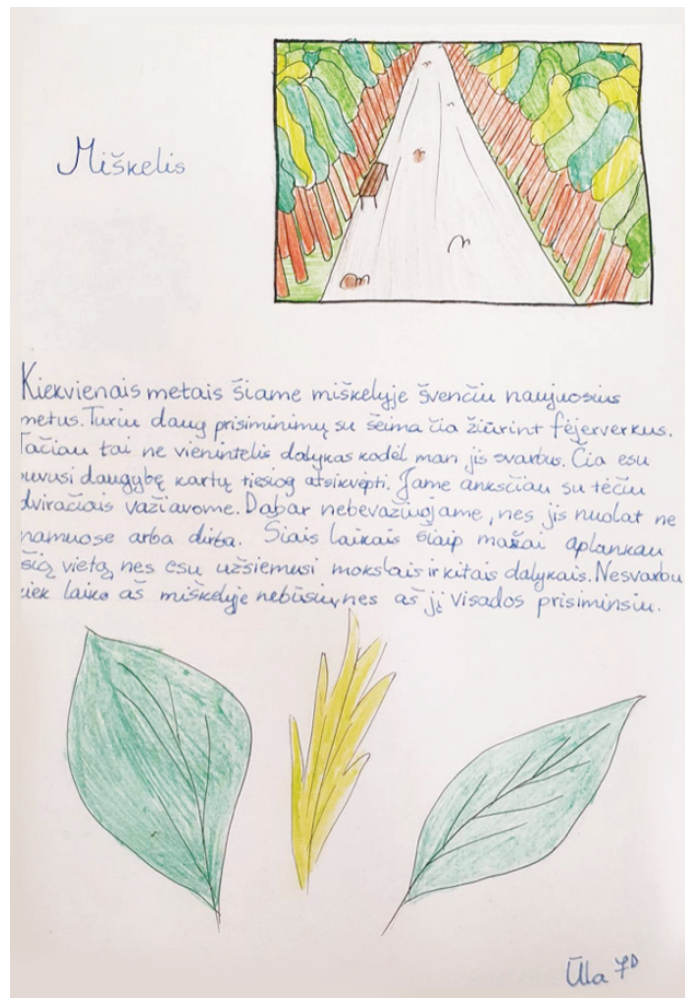

Nuotrauka dr. G. Goclienės

Viešas pliažas prie Neries Miškiniuose, už Lietuvos parodų ir kongresų centro LITEXPO 2020 m. vasarą

32. MIŠKELIS

Autorė Ūla iš Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijos 7 d klasės
2019 m. minint Lazdynų 50–metį, Vilniaus „Ažuolyno“ progimnazijoje
vykusio etikos-tikybos mokytojų organizuoto projekto darbas.

33. KAS PADARO VIETĄ VIETA?

Autorius – lazdynietis Gytis Oržikauskas

Apsigyvenęs Lazdynuose paklausiau senbuvės kaimynės, kaip galima iš Lazdynų patekti į Žvėryną. Greituoju būdu. Abu rajonai yra tiesiog ranka pasiekiami, bet į Žvėryną nueiti yra milžiniškas lankstas per Karoliniškes ir galiausiai T. Narbuto gatve. Toks kelias pirmyn ir atgal pakerta kojas. Kaimynė man papasakojo, kad (jeigu tiksliai atsimenu) reikėtų eiti palei Karoliniškių draustinio ribą su Lazdynais, tada „pamatysi tokį beržynėlį, bet ten ne beržynas, o alksniai tokie, tai vat ten, kur yra žaibo nutrenktas ąžuolas, tu turi eiti gilyn į mišką. Tada neišsigąsk, turi eiti ir lipti į kalvą. Ten ant kalvos yra tokia aikštelė, kur eidavom Naujų metų sutikti ant kalvos, fejerverkai matosi. Tada eisi ir prieisi metalinį tiltelį, tai vat ten tuo taku išeisi į Žvėryną“. Aš padėkojau, bet pagalvojau, kad su tokiomis nuorodomis greičiau miške surasiu Koščėjaus pilį ar trobelę ant vištos kojelės ir vis tiek vaikščiojau į Žvėryną lankstu. Tačiau vieną

Minčių skrydis nuo Plikakalnio atodangos 2020 m.

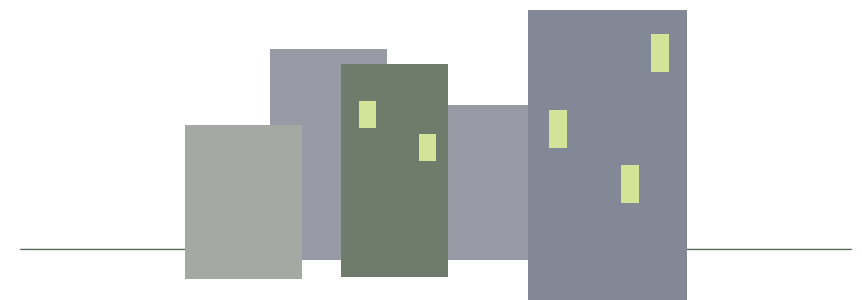
Nuotrauka G. Orzikauskio

Nuošalus suoliukas aukštajame atragyje
Karoliniškių kraštovaizdžio draustinyje, 2018 m.

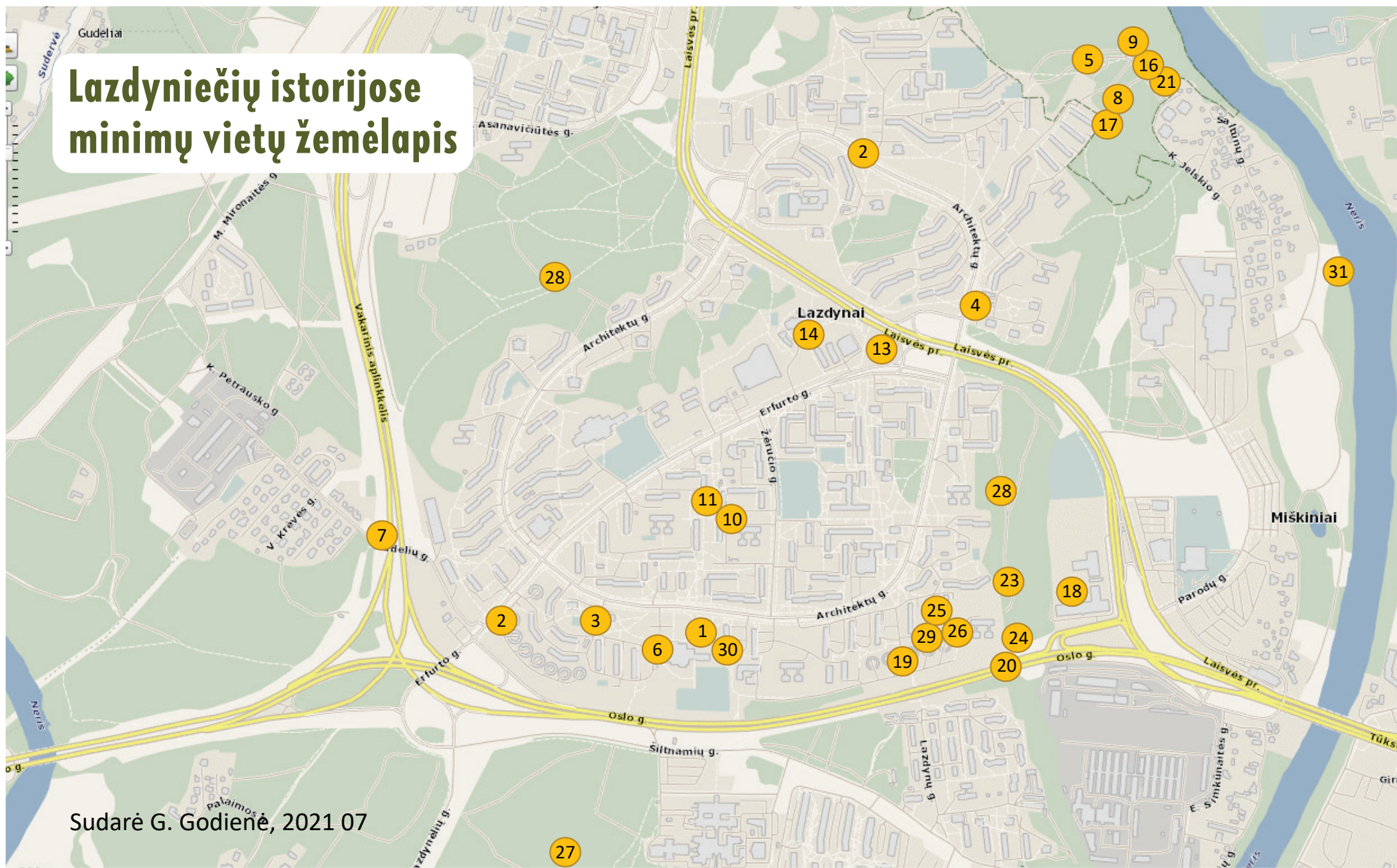
dieną išdrįsau ir prisiruošiau pasivaikščioti po Karoliniškių draustinį. Buvau apstulbintas, kokios tikslios nuorodos tai buvo – kelyje radau ir žaibo trenktą ąžuolą, ir suoliuką ant kalvos su vaizdu į Nerį, ir metalinį tiltelį. Tada supratau, kad vietos nėra tik tai, kam mes galime suteikti pavadinimą, bet ir tai, kas yra kažkuo ypatinga, kas išsiskiria iš aplinkos.

Tuo pačiu metu buvau labai įsitraukęs į „open world rpg“ žanro kompiuterinius žaidimus. Šiuose žaidimuose žaidėjas paprastai gauna žemėlapią su sužymėtais ir pavadintais miestais bei tvirtovėmis, kuriuose jis turi vykdyti skirtingas misijas. Vis dėlto įdomiausios vietos žaidime – kurio pasaulį galima nuo krašto iki krašto pereiti per kelias realaus pasaulio valandas – yra žemėlapiuose nepažymėtos vietos. Tai apleisti paminklai, užmiršti altoriai ar palaidojimai, ypatingi medžiai, šaltiniai ar statulos. Šiose vietose žaidimų kūrėjai visada žaidėjui palieka dovaną ar staigmeną, taip apdovanodami supratimą, jog neapibrėžtoje erdvėje – kažkur vidury laukų ar slėnių – visada galima sukurti mažą tašką, galbūt neturintį savo pavadinimo, bet turintį istorijas. Man šis vietokūros principas labai primena Lazdynus – juose tokiomis nepavadintomis vietomis gali būti pastatytas žmogaus dydžio riedulys, suoliukas, patalpintas tiesiai po neaukšto šermukšnio šakomis, keistesnės formos akmuo ar retesnis medis. Tokie prisilietimai sukuria „vietą“ – pvz., galime

draugams sakyti – „susitikime prie akmens“. Mūsų skulptūros seniai tarnauja kaip topografiniai pavadinimai – „susitikime prie Arklio“, tačiau ir nauji meno kūriniai tampa naujomis vietomis – „susitikime prie Lanos (grafičio)“. Šiuo bruožu Lazdynai skiriasi nuo kitų rajonų, kurie yra pastebimai vienodi ir praktiškai nėra įmanoma iškomunikuoti, kurioje tiksliai vietoje esi. Niekas negali sakyti „aš esu kvadratiniam kieme prie raudono automobilio“, jeigu visas rajonas yra vien kvadratiniai kiemai. Todėl norėtusi, kad Lazdynai ateityje neprarastų savo išskirtinumo ir rajone kaip mozaikoje būtų gausybė spalvingų, savo charakteriu išsiskiriančių vietelių.

Lazdyniečių istorijose minimų vietų žemėlapis

Sudarė G. Godienė, 2021 07

Gamtiniai Lazdynų objektai ir vietos Vilniuje, minimos šioje knygoje pateikiamose lazdyniečių istorijose. Istorijos Nr. 12, 15, 32, 33 negali būti lokalizuojamos, todėl nežymimos.

Pagrindas © UAB Hnit-Baltic, 2021, www.maps.lt

